

АНАЛІЗ ЗМІН У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ В ЗВ'ЯЗКУ З КАРАНТИННИМИ ОБМЕЖЕННЯМИ НА ПРИКЛАДІ ЧЕРНІГІВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ХУДОЖНЬОГО МУЗЕЮ ІМЕНІ ГРИГОРІЯ ГАЛАГАНА

Солдатенко Олександр Ігорович

к.п.н., доцент

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Кульбако Анастасія Василівна

студент, адміністратор відділу з опрацювання матеріалів погодження

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка; Департамент культури і туризму, національностей та релігій Чернігівської обласної державної адміністрації

У статті розглянуті зміни у соціокультурній сфері в Україні в цілому, у зв'язку з карантинними обмеженнями, та, зокрема, перехід до онлайн-формату у діяльності Чернігівського обласного художнього музею імені Григорія Галагана.

Судячи з епідеміологічної ситуації у світі карантинні обмеження можуть знову з'явитись в будь який час і будь якій країні, саме тому актуальним буде аналіз змін у діяльності організацій соціокультурної сфери в Україні та у місті Чернігів.

У зв'язку з реаліями нашого життя на сьогодні, культура стала потребувати ще більшої фінансової підтримки та матеріального забезпечення від держави і небайдужих громадян.

Карантинні обмеження, впроваджені українською владою, ускладнили розвиток культурної сфери в країні через:

1. обмеження проведення публічних заходів;
2. тимчасове закриття усіх закладів крім сфери життєзабезпечення та критичної інфраструктури (в т. ч. бібліотек, музеїв, театрів, клубів, книгарень, закладів мистецької освіти);
3. зміни у фінансуванні культурних інституцій та проєктів (падіння доходів держбюджету зумовило потребу його секвестру);
4. суспільну депресію, що була спричинена тривалим обмеженням комунікації, небезпекою занедужати, острахом за близьких, падінням доходів більш як третини родин в Україні, відсутністю чіткої перспективи подолання пандемії;
5. перекриття багатьма країнами кордонів, що спричинило обмеження культурного обміну між Україною та світом [5].

Карантинні обмеження спровокували деякі якісні зміни у галузі культури і мистецтва, що за певних умов можуть стати імпульсом до розвитку, зокрема й

у тих напрямках соціокультурної діяльності, які досі не були у фокусі уваги культурної політики. До таких тенденцій слід віднести:

- збільшення частки онлайн-представництва культурної інфраструктури;
- підвищення кваліфікації в онлайн-форматі, що стало для багатьох закладів культури та творчих колективів конструктивним способом використання робочого часу протягом дії карантинних обмежень [5].

З переходом з офлайну до онлайн музейних проєктів та заходів одразу виник ряд технічних запитань пов'язаних як з наявністю інструментарію, так і вмінням ним оперувати. Переваги мали заклади культури, що заздалегідь вкладали ресурси у діджиталізацію до пандемії, а також мали матеріально-технічне забезпечення та підключення до Інтернету, зокрема розташовані у великих містах. Музеям, які мали можливості та ресурси, теж простіше було адаптувати свої активності до онлайн-формату, наприклад, публікувати відео з описами експонатів музею, організовувати віртуальні екскурсії [1].

Музеї як соціально-культурні інститути виявилися більш підготовленими до діяльності в умовах карантину, завдяки багаторічному впровадженню закордонного досвіду створення й використання онлайн-сервісів для відвідувачів. Художні музеї, історичні, археологічні, етнографічні, музеї науки і техніки, музеї театрального, музичного мистецтва, музеї кіно, одягу та ін. відкрили свої колекції для онлайн-відвідувачів, створивши особливий світ занурення і спілкування з історією, культурою і мистецтвом. Це дозволило користувачам музейних онлайн-сервісів легше адаптуватися до карантину, пережити стрес, обмеження робочих і побутових умов, спілкування з близькими і друзями.

В умовах карантинних обмежень відбулись різкі зміни і у діяльності Чернігівського обласного художнього музею імені Григорія Галагана. Працівники художнього музею почали шукати інші можливості комунікації коли стало проблематично спілкуватись з відвідувачами у звичному режимі (офлайн). Якісною зміною став перехід на електронні сервіси, електронні квитки, QR-коди, що розповідають про експозицію, стріми заходів [3].

Чернігівській обласний художній музей імені Григорія Галагана запропонував для відвідувачів протягом 2020-2022 років:

- онлайн колекції («Небесне воїнство» виставка ікон з музейної колекції);
- онлайн музейні фонди («Шевченкіана художнього музею» – живопис, графіка, декоративно-ужиткове мистецтво);
- Музейний онлайн проєкти («І музика лунала ...» – живопис; живопис Петра Орла у межах проєкту «Краяни»);
- сучасні виставки у режимі офлайн та онлайн («Ріка долі» – живопис та графіки Тамари Дудко; «Масниця, масниця, яка ж ти мала... якби тебе сім неділь, а посту - одна...»; «Єдині духом» – роботи учнів чернігівської дитячої художньої школи; фотовиставка «Кольори Індії»; міжнародна фотовиставка до Всесвітнього дня фотографії; «Військова еліта Української Революції 1917-1921»; «Виставка творів живопису

- Олександра Рудника»; «Плеяда Лесі Українки»; «Вишивка як етнокультурний код українського мистецтва»; виставка Кубай Людмили «Лісова пісня» – живопис, гобелен, витинанка»; «Чернігів очима художників» – живопис і графіка»; «Олексій Какало. Творчість – сенс життя»; Олександр Терещенко «Історичні замальовки» – графіка);
- благодійна акції (виставка «Український Крим – в український дім» на підтримку художника Юрія Расіна);
 - фестивалі («Перезавантаження» – монументальне мистецтво);
 - віртуальні екскурсії, 3D тури, аудіо гіді (інтерактивна екскурсія-гра на основі виставки «Шевченкіана художнього музею»);
 - відкриті онлайн-лекції, майстеркласи провідних фахівців культури і мистецтва, зустрічі з відомими особистостями, концерти («В гостях народна артистка України Ольга Чубарева»; «Андрій Терещенко з програмою "Кохайте жінок"»; «Брифінг з нагоди збереження панно Галини Севрук»; «Володимир Наталушко "Аромат літа"»; «Зустріч з воїнами АТО/ООС, учасниками "Ігор воїнів", переможцями "Ігор Нескорених" Сергієм Довбишем, Олександром Гавриленком, Владиславом Шатілом та Володимиром Мозговим, присвячену Дню захисників та захисниць України», «Концерт гурту "Голос душі"»; «Презентація альбому "INVICTA"»);
 - фільми про історію та музейні колекції («Феномен школи Баухаус: ідеї, новації, історія становлення, сучасний контекст»; «Ангели пам'яті»);
 - онлайн музейні крамниці з книгами, CD, DVD і сувенірною продукцією;
 - виставки-продажу та аукціону для збору коштів на потреби 1-ї окремої танкової Сіверської бригади.

Окрім цього Чернігівський обласний художній музей імені Григорія Галагана, як і раніше, до карантинних обмежень, регулярно проводить культурно-просвітницькі заходи як в офлайн та і в онлайн форматі:

- кожна третя середа місяця - Публічні лекції;
- кожна п'ята неділя місяця - Драматичний простір;
- кожна остання середа місяця - Кава з Галаганом;
- кожна четверта неділя місяця - Музичні зустрічі.

Отже проаналізувавши зміни у діяльності організацій соціокультурної сфери в зв'язку з карантинними обмеженнями та досвід адаптації до них Чернігівського обласного художнього музею імені Григорія Галагана можна запропонувати такі рекомендації для покращення роботи закладів культури під час пандемії та обмежень в нашому місті:

- для кожного закладу культури розробити методичні рекомендації щодо дистанційної роботи;
- створити сприятливі умови для обміну досвідом та онлайн-навчання для працівників галузі культури і мистецтва;
- сприяти розвитку цифрових навичок у працівників закладів культурних у зв'язку із глобальною інформатизацією суспільства;

- розробити довгострокову місцеву стратегію розвитку культури в періоди карантинних обмежень та відновлення по закінченню пандемії;
- надавати державну підтримку діджиталізації з пріоритетом для сіл і менш спроможних громад;
- поширити досвід роботи Чернігівського художнього музею серед інших закладів культури в територіальних громадах Чернігівщини та в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Культура в умовах пандемії: аналіз проблем і наслідків. URL: <https://cedos.org.ua/researches/kultura-v-umovah-pandemiyi-analiz-problem-i-naslidkiv/> (дата звернення: 12.11.2022).
2. Культура і пандемія COVID-19: хто постраждали і що з цим робити? URL: <https://cedos.org.ua/kultura-i-pandemiya-covid-19-hto-postrazhdaly-i-shho-z-czym-robyty/> (дата звернення: 12.11.2022).
3. Підсумки 2020-го року. КУЛЬТУРА. URL: <https://suspilne.media/92541-pidsumki-2020-go-roku-kultura/> (дата звернення: 12.11.2022).
4. Психологія переживання глобальної пандемії: досвід України і світу матеріали міжнародного науково-практичного workshop 23.04 2021. URL: http://knukim.edu.ua/wp-content/uploads/2021/12/ZBIRNYK_materialy_vorkshopu.04.21.pdf (дата звернення: 12.11.2022).
5. Розвиток культурної сфери в Україні в умовах поширення пандемії COVID-19 та впровадження карантинних заходів: проблеми, перспективи, ризики. <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-01/rozvytok-kulturnoi-sfery.pdf> URL: (дата звернення: 12.11.2022).
6. Фестивалі, музеї, мистецькі ініціативи: якою є культура під час карантину. URL: <https://mistosite.org.ua/ru/articles/festyvali-muzei-mystetski-initsiatyvy-iakoiu-ie-kultura-pid-chas-karantynu> URL: (дата звернення: 12.11.2022).